

Zohlednění principů 3E při konstrukci hodnotícího kritéria ekonomická výhodnost

Jan Pavel

Červen 2013

Názory prezentované v tomto příspěvku jsou názory autora a nemusí odpovídat stanoviskům institucí, ve kterých působí.

Veřejné zakázky a 3E

Ekonomická logika institutu veřejných zakázek

- obecným cílem je zvýšení ekonomické efektivity (užším cílem je ušetřit veřejné prostředky)
- to platí v situaci, kdy je cena externí dodávky (produkce) nižší než interní (in-house) produkce (a je zachována kvalita resp. užitná hodnota výstupů)
 - ◆ z toho plyne potřeba znát náklady interní produkce (problém účetnictví veřejného sektoru)
- současné právní pokrytí (EU) je podstatně extenzivnější. Sleduje hledisko ne/přítomnosti konkurence, (Nemec, 2002).

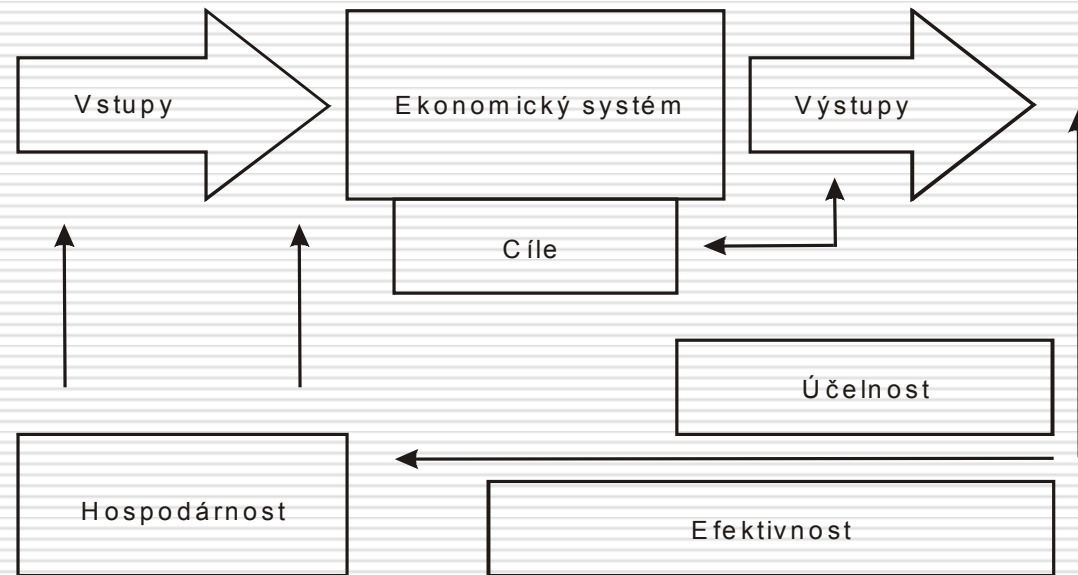
3E a veřejné zakázky v ČR

- **Povinnost zohledňovat 3E není v ZVZ přímo zakotvena.**
- **Nepřímo odkazuje § 78, (4) „Rozhodne-li se zadavatel pro zadání veřejné zakázky podle základního hodnotícího kritéria ekonomické výhodnosti nabídky, stanoví vždy dílčí hodnotící kritéria tak, aby vyjadřovala vztah užitné hodnoty a ceny.“**
- **Povinnost vyplývá z jiných právních předpisů (např. zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě)**

Ekonomické hodnocení nabídek - realita

- **Stavební práce**
- **Hodnotící kritérium ekonomická výhodnost**
 - ◆ Cena (Kč) – 70 %
 - ◆ Penále za nesplnění termínu (Kč) – 20 %
 - ◆ Penále za nevyklizení staveniště (Kč/den) – 5 %
 - ◆ Penále za nesplnění termínu odstranění reklamované vady (Kč/den) – 5 %
- **Nejlevnější nabídka (v mil. Kč):**
 - ◆ 130 / 3 / 0,2 / 0,02
- **Ekonomicky nejvýhodnější nabídka (v mil. Kč):**
 - ◆ 163 / 45 / 35 / 6,5
- **Nárůst ceny 25 %!**

3 E a veřejné zakázky – základní rámec

Pramen: Ochrana

Rozvaha – in-house x externí produkce

- **Nelze porovnávat pouze produkční náklady, ale je nutné vzít v potaz i náklady transakční**
- **Použitím externí produkce ztrácí zadavatel přímou kontrolu nad vykonávanými aktivitami – může dojít k nárůstu transakčních nákladů, který přesáhne úsporu nákladů produkčních (relevantní zejména u služeb)**

Kdy nakupovat přes VZ a kdy ne

Brown-Potoskiho model

Specifičnost investic Měřitelnost výstupů	Nízká	Vysoká
Snadná	(A) měřitelné tržní služby TrC: +	(B) měřitelné monopolní služby TrC: ++
Obtížná	(C) neměřitelné tržní služby TrC: ++	(D) neměřitelné monopolní služby TrC: +++

Legenda: TrC = celkové transakční náklady.

Zdroj: Brown – Potoski (2002), vlastní úpravy

Nejnižší nabídková cena – podmínky pro použití

- 1. definice předmětu plnění v zadávací dokumentaci zajistí, že nabízené statky budou z hlediska užitných vlastností totožné, resp. budou naplňovat minimální úroveň nutnou pro splnění cílů nákupu,**
- 2. je ekonomicky neracionální zvýhodnit dodavatele, kteří nabídnou vyšší úroveň užitných vlastností, než je požadovaný standard,**
- 3. a z hlediska budoucích provozních nákladů se nabízené předměty nemohou výrazně lišit.**

Celoživotní náklady - podmínky pro použití

- 1. definice předmětu plnění v zadávací dokumentaci zajistí, že nabízené statky budou z hlediska užitných vlastností totožné, resp. budou naplňovat minimální úroveň nutnou pro splnění cílů nákupu,**
 - 2. je ekonomicky neracionální zvýhodnit dodavatele, kteří nabídnou vyšší úroveň užitných vlastností, než je požadovaný standard,**
 - 3. nabízené statky se mohou významně lišit z hlediska budoucích provozních nákladů.**
- Problém volby diskontní sazby.**

Ekonomická výhodnost nabídky - podmínky pro použití

- 1. definice předmětu plnění v zadávací dokumentaci zajistí, že nabízené statky budou z hlediska užitných vlastností naplňovat minimální úroveň nutnou pro splnění cílů nákupu,**
- 2. je ekonomicky racionální zvýhodnit dodavatele, kteří nabídnou vyšší úroveň užitných vlastností, než je požadovaný standard, a zadavatel je schopen racionálně stanovit, kolik je ekonomicky únosné za zvýšené hodnoty užitných vlastností zaplatit.**

Vážený součet ohodnocení dílčích hodnotících kritérií

Příklad vzorové „patové“ kalkulace

Dílčí kritérium	Váha dílčího kritéria (%)	Nabídka A	Nabídka B	Nabídka A přepočítaná na body	Nabídka B přepočítaná na body	Nabídka A po převážení bodů	Nabídka B po převážení bodů
Cena (mil. Kč)	70	1000	1170	100	85	70	60
Doba uvedení stavby do provozu (měsíce)	30	30	20	67	100	20	30
<i>Body celkem</i>						90	90

Cenové zohlednění zvýšené úrovně užitných vlastností - varianta procentuálního nárůstu ceny

$$E^j = \frac{100 + a_1 * u_1 + a_2 * u_2 + \dots + a_n * u_n}{NC_j}$$

Kde:

E^j ... je ekonomická výhodnost nabídky,

NC_j ... je nabídková cena *j-tého* uchazeče,

a_i ... je maximální procentuální navýšení ceny (vyjádřeno v desetinném čísle), které je zadavatel ochoten zaplatit za zvýšení užitné vlastnosti u_i na maximální relevantní úroveň,

u_i ... je ohodnocení *i-té* užitné vlastnosti.

Postup při použití varianty procentuálního nárůstu ceny

- 1. stanovit minimální požadavky užitkových vlastností nakupovaného předmětu,**
- 2. identifikovat ty užitkové vlastnosti, u kterých je ekonomicky racionální připlatit za vyšší hodnoty,**
- 3. u těchto vlastností stanovit hranice, ve kterých budou hodnoceny (min max hodnoty, užitný rozsah). V případě, že nabídka nesplňuje minimální hodnoty, je vyřazena, v případě, že přesahuje maximální hodnoty, nejsou nad tuto hranici dále přidělovány body,**
- 4. stanovit, kolik % ceny je ekonomicky racionální připlatit za maximální hodnotu nadstandardu.**

Příklad

- **Zadavatel nakupuje tiskárny a požaduje jejich minimální schopnost tisku 50 stránek za minutu. Zároveň si ale spočítal, že je ekonomicky racionální připlatit si za rychlejší tisk, a to v rozsahu do 70 stránek za minutu. Vyšší rychlost tisku než 70 stran za minutu pro něj již ztrácí smysl. V zadávací dokumentaci tak bude požadovat, aby tiskárna byla schopná tisknout minimálně 50 stránek za minutu. Za zvýšení rychlosti tisku je ekonomicky racionální si připlatit maximálně 10 % ceny. Vzorec pro kritérium ekonomické výhodnosti bude vypadat následovně:**

$$E = \frac{100 + 0,1 * u_1}{NC}$$

Kde u_1 ... je ohodnocení dodatečné kvality (rychlosti tisku).

- **Pokud je rychlost tisku 50, je hodnocení $u_1 = 0$, pokud je rychlost tisku 70, pak $u_1 = 100$. Nad rychlost 70 nejsou další body přidělovány. Pokud se hodnota rychlosti tisku pohybuje mezi 50 a 70, je počet bodů přidělen na základě interpolace mezi mezními hodnotami.**

Cenové zohlednění zvýšené úrovně užitných vlastností - varianta absolutního ohodnocení dodatečné kvality

$$E = CN - \frac{a_1 * u_1}{100} - \frac{a_2 * u_2}{100} - \dots - \frac{a_n * u_n}{100}$$

Kde:

a_i ... je finanční částka v Kč, kterou je zadavatel ochoten zaplatit za zvýšení užitné vlastnosti u_i na maximální relevantní úroveň,

u_i ... je bodové ohodnocení v intervalu 0-100 i -té užitné vlastnosti.

Postup při použití varianty absolutního ohodnocení dodatečné kvality

- 1. stanovit minimální požadavky užitných vlastností nakupovaného předmětu,**
- 2. identifikovat ty užitné vlastnosti, u kterých je ekonomicky racionální připlatit si za vyšší hodnoty,**
- 3. u těchto vlastností stanovit hranice, ve kterých budou hodnoceny (min. a max. hodnoty).
V případě, že nabídka nesplňuje minimální hodnoty, je vyřazena, v případě, že přesahuje maximální hodnoty, nejsou dále přidělovány body,**
- 4. stanovit, jakou částku v Kč je pro zadavatele ekonomicky racionální vynaložit za maximální hodnotu nadstandardu.**

Kontrola veřejných zakázek z hlediska 3E

- **Byla provedena komparace nákladovosti in-house produkce a externího způsobu produkce?**
- **Jak byly zohledněny transakční náklady (ocenění některých rizik)?**
- **Jak bylo přistoupeno k definici předmětu plnění (podstatné a nepodstatné vlastnosti)?**
- **Jak bylo zvoleno rozhodovací kritérium?**
- **Pokud bylo zvoleno kritérium ekonomické výhodnosti, jaká je jeho vazba na kritérium efektivnosti?**